

Hemşirelik Öğrencilerinde Mesleki İmaj Algısının Profesyonel Tutuma Etkisi

Nihal TAŞKIRAN*, Rahşan ÇEVİK AKYIL**, Ayşegül KAHRAMAN***, Neşe ERDEM*,
Seyhan ÇITLIK SARITAŞ****

*Dr.Öğr.Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

**Doç.Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

***Öğr.Gör., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli Sağlık Hizmetleri MYO

****Dr.Öğr.Üyesi, İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

ÖZET

Araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin mesleki imaj algısının profesyonel tutuma etkisini belirlemektir. Tanımlayıcı tipteki bu araştırmanın örneklemini, Aydın ilinde bir Sağlık Yüksekokulu'nda 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 646 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak; araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile "Hemşirelik İmajı Ölçeği" ve "Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Öğrencilerin, "Hemşirelik İmajı Ölçeği" toplam puan ortalamaları 72.61 ± 7.8 , "Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği" toplam puan ortalamaları ise 110.92 ± 16.22 bulunmuştur. Hemşirelik imajı ile öğrencilerin profesyonel tutumları arasında anlamlı pozitif fakat zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$, $r < 0.50$). Öğrencilerin, hemşirelik imajı ve profesyonel tutumlarının yüksek olduğu ve hemşirelik imajının profesyonel tutum üzerinde pozitif fakat zayıf düzeyde etkili olduğu sonucuna erişilmiştir.

Anahtar Kelimeler:hemşirelik imajı, hemşirelik öğrencisi, profesyonel tutum

The Effect of Professional Image Perceptions of Nursing Students' on Professional Attitude

ABSTRACT

The present research was conducted to determine the effect of professional image perception on professional attitude in nursing students. The sample of this descriptive research consists of 646 students who have agreed to participate in the research and have been trained in Nursing Department in the education years 2016-2017 in the College of Health in Aydın province. Data were collected with "Individual Information Form" which is prepared by researchers via literature and "Nursing Image Scale" and "Professional Attitude Scale for Student Nurses". Total point average of "Nursing Image Scale" of the students was found as 72.61 ± 7.8 and the total point average of "Profesyonel Professional Attitude Scale for Student Nurses" was 110.92 ± 16.22 . It was determined a significant positive but weak correlation between the nursing image and the professional attitudes of the students ($p < 0.05$). It is concluded that nursing image and professional attitudes of the students were high and nursing image had a positive but weak effect on professional attitude.

Keywords:nursingimage, nursingstudent, professionalattitude

GİRİŞ

Hemşirelik, bireyin, ailenin ve toplumun fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden gereksinimlerini karşılayan ve bu gereksinimler doğrultusunda gerekli bakımı sunan profesyonel bir meslektir. Hemşirelik mesleği insan ve toplum ile yakın etkileşimde olması nedeniyle sosyal, kültürel, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile bireyin bilgi ve eğitim düzeyi, yetkinliği, iletişim becerileri, cinsiyeti ve mesleğin çalışma koşulları, nitelikleri, statüsü gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörlerden birisi de hemşirelik mesleğinin toplum tarafından algılanan imajıdır (Dost ve Bahçecik, 2015; Özdelikkara vd., 2015).

Hemşirelik imajı; toplum tarafından meslek üyelerine karşı duyulan saygı, üyelerin sosyal statüsü, yetenekleri ve davranış biçimleri hakkında paylaşılan yargı ve düşüncelerdir (Özdelikkara vd., 2015). Günümüzde hemşireler halen toplum tarafından sadece hastadan kan alan, tansiyon ölçen, doktorun söylediklerini yapan bireyler olarak bilinmektedir (Eşer vd., 2017). Literatürde de, toplumun hemşirelik imajına ilişkin çoğunlukla olumsuz bir algıya sahip olduğu ve hemşirelik mesleğinin toplumdaki saygınlığının düşük olduğu belirtilmektedir (Emeghebo, 2012) Dahası hemşirelerde geleneksel ve orta düzeyde imaj algısının yaygın olduğu, ülkemizde toplum tarafından algılanan olumsuz hemşirelik imajı nedeni ile hemşirelerin profesyonel rollerinin benimsenmediği bildirilmektedir (Eşer vd., 2017). Benzer şekilde hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda da, hemşirelik imajının toplumun mesleğe bakış açısından etkilendiği görülmektedir (Kızılcık-Özkan vd., 2017; Çıtlık vd., 2014). Hemşirelerin meslek imajının olumlu yönde değişebilmesi için hemşirelik mesleğinin profesyonel bir meslek olarak algılanması gerekmekte vehmşireler topluma hemşireliğin gerçekte ne olduğunu göstermek için profesyonelliklerini kullanmalıdırlar (Hoeve vd., 2014). Nitekim yapılan bir çalışmada profesyonellik ile imaj arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Kim ve Kim, 2016).

Profesyonellik, bireyin olumlu kişisel nitelikleri ile mesleki kimlik için gerekli olan değerlerin birleştirilerek davranışlarına yansıttığı bir süreçtir. Hemşirelikte profesyonellik, bakımın sistematik, kanıt temelli, hasta haklarının gözetilerek ve etik ilkelerle uyumlu bir şekilde sunulmasını gerektirir (Korkmaz ve Görgülü, 2010). Profesyoneller hem toplum hem de diğer disiplinler tarafından saygı duyulan kişiler olduğu için, profesyonel statüye ulaşma tüm disiplinlerde olduğu gibi hemşirelik için de önemli bir başarı olarak kabul edilmektedir (Dehghani vd., 2015). Hemşireler profesyonel kimliklerini, mesleki eğitimleri sırasında edindikleri bilgi, beceriler ile profesyonel niteliklerinin gelişmesine olan inançları ile toplumun hemşirelik mesleğine yönelik oluşturduğu düşünce ve inançlar doğrultusunda oluştururlar ve bunu uygulamaları ile ortaya koyarlar. Dolayısıyla hemşirelerin profesyonel imajının profesyonel kimliklerinin dışı yansımaları olduğu söylenebilir. Ancak ülkemizde yapılan çalışmalar hem hemşirelerin hem de hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumlarının düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Karadağ vd., 2016; Çelik ve Hisar, 2012). Araştırmacılar hemşirelik imajının geliştirilmesinin profesyonel tutumu da geliştireceğini savunmaktadırlar (Cheng vd., 2013).

Hemşirelikte profesyonelleşmenin sağlanmasında eğitimin önemi ve gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir (Hoeve vd., 2014). Eğitim sürecindeki deneyimler, öğrencilerin iletişim, karar verme ve gözlem becerileri ile profesyonel algılarının gelişimini sağlamaktadır (Eşer vd., 2008). Profesyonellik kriterleri hem teorik hem de pratik eğitimden oluşan temel hemşirelik müfredatının temel unsurlarıdır (Çelik vd., 2012). Bu nedenle profesyonelleşmenin temelleri henüz öğrencilik yıllarında iken atılmalı ve mesleki yaşamda geliştirilmelidir (Deppoliti, 2008). Hemşirelik öğrencileri mesleki kimlik kazandıkları eğitimleri sırasında, farkında olarak ya da olmayarak kendi hemşirelik tanımlarını geliştirme ve hemşireliğe yönelik algılarını farklılaştırma eğilimi göstermektedirler (Lai vd., 2008). Nitekim yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin eğitim yaşantılarının başında profesyonelliğe ilişkin sınırlı bilgiye sahip olduğu, daha çok toplum imajı doğrultusunda görüşlerinin var olduğu dikkati çekmektedir (Öner-Altıok ve Üstün, 2014). Sand-Jecklin ve Schaffer (2006), çalışmalarında öğrenciler, toplum ve medyanın onların kendi mesleğini profesyonel olarak algılanmasını engellediğini belirtmişlerdir. Kızıgüt ve Ergül (2011) çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin %59.5'inin hemşireliğe bakışlarının eğitimleri süresince olumlu olarak değiştiğini ifade etmişler, Özdelikkara ve ark. (2015) çalışmasında ise öğrencilerin %59'u hemşirelik mesleğinin toplumsal statüsünü daha iyi hale getirmek için profesyonelleşmenin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. İlaveten yapılan araştırmalarda, öğrencilerin hemşirelik eğitimine başladıktan sonra hemşirenin rolleri, görevleri, sağlık ekibi içerisindeki yeri ve toplumdaki önemi hakkındaki görüşlerinin olumlu yönde değiştiği ve aslında mesleğin toplumdaki imajının oldukça yanlış algılandığının farkına vardıkları vurgulanmaktadır (Cerit ve Temelli, 2018; Karadag vd., 2015; Çevik ve Khorshid, 2012). Nitekim hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalarda mesleki imaj algısının olumlu düzeyde olduğu, ancak hemşirelik dışı öğrencilerde yapılan çalışmalarda hemşirelik mesleğinin olumsuz algılandığı görülmüştür (Özdelikkara vd., 2015; Sis-Çelik vd., 2013). Bu sonuçlar göz önüne alındığında öğrencilerin profesyonel algılarının gelişmesinde eğitim süreci önemli bir yere sahiptir (Öner-Altıok ve Üstün, 2014).

Gelecekte sağlık bakım profesyoneli olarak nitelikli hizmet sunması beklenen hemşirelik öğrencilerinin güçlü bir profesyonel kimliğe sahip olması önemlidir. Bu nedenle profesyonel hemşirelik performansını etkileyen faktörler arasında yer alan ancak arka planda bırakılan hemşirelik imajının profesyonellik üzerindeki etkisinin bilinmesi hemşirelik öğrencilerinin eğitim yaşantılarının şekillendirilmesinde yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmamız, hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının profesyonel tutuma etkisini belirlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, tanımlayıcı nitelikte bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini, Aydın ilinde bir Sağlık Yüksekokulu'nda 2016-2017 eğitim-öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören 756 hemşirelik öğrencisi (1. sınıf öğrencileri hariç) oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş ve tüm evren araştırmaya dahil edilmiştir. Katılım oranı %85.4 (646 öğrenci)'tür. Bu araştırmada hemşirelik birinci sınıf öğrencileri, henüz hemşireliğe ilişkin teorik ve uygulamalı dersleri almadığından ve profesyonellik tutumları gelişmediğinden çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırmanın verileri, Ekim-Kasım 2016 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemi ile gözlem altında anket uygulama tekniği ile yaklaşık 20

dk. süredetoplanmıştır. Veri toplama aracı olarak; araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ile “Hemşirelik İmajı Ölçeği” ve “Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği”, kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu;bu formda öğrencilerin; yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun olduğu lise, gelir düzeyi gibi tanıtıcı özellikleri ile hemşirelik mesleğini seçme nedeni, bölümünden memnun olma durumu, mesleğin toplumdaki imajı gibi mesleki görüşlerini belirlemeye yönelik toplam 18 soru yer almaktadır.

Hemşirelik İmajı Ölçeği (HİÖ); Özsoy (2000) tarafından anket formu şeklinde geliştirilmiş Çınar ve Demir (2009) tarafından geçerlik ve güvenilirliği yapılmış ve Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.81 bulunmuştur. Ölçek toplumun hemşirelik imajını ölçmek için bireylerin hemşirelik mesleği imajına yönelik görüşlerini içeren 28 maddeden oluşmaktadır. “Genel Görünüm” alt boyutuna ilişkin 7 madde, “İletişim” alt boyutuna ilişkin 6 madde ve “Mesleki ve Eğitimsel Nitelikler” alt boyutuna ilişkin 15 madde bulunmaktadır. Üçlülükert tipteki bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 28, en yüksek puan 84’tür. Alt boyut puan aralıkları ise “Genel Görünüm” alt boyutu için 7-21 puan, “İletişim” alt boyutu için 6-18 puan, “Mesleki ve Eğitimsel Nitelikler” alt boyutu için 15-45 puan arasındadır. Toplam puanın yükselmesi hemşirelik imajının olumlu olduğunu göstermektedir. Araştırmamızda,HİÖ’ninCronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.87 bulunmuştur.

Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği (ÖHYPTÖ);hemşirelik öğrencilerinin profesyonellik ile ilgili tutumlarını ölçmek amacıyla Hisar ve ark. (2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.90 olarak bildirilmiştir (Hisar vd., 2010). Ölçek, 8 alt boyut içermekte ve toplamda 28 maddeden oluşmaktadır. “Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda Bulunma” alt boyutuna ilişkin 6 madde, “Otonomi” alt boyutuna ilişkin 3 madde ve “İşbirliği” alt boyutuna ilişkin 5 madde “Yeterlilik, Sürekli Eğitim” alt boyutuna ilişkin 3 madde, “Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim” alt boyutuna ilişkin 3 madde “Komitelerde Çalışma” alt boyutuna ilişkin 2 madde “Toplumsal Hizmet” alt boyutuna ilişkin 3 madde ve “Etik Kodlar ve Teori” alt boyutuna ilişkin 3 madde bulunmaktadır. Beşli likert tipteki bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 28, en yüksek puan 140’dır.Alt boyut puan aralıkları ise “Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda Bulunma” alt boyutu için 6-30 puan, “Otonomi”, “Yeterlilik, Sürekli Eğitim”, “Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim”, “Toplumsal Hizmet”, “Etik Kodlar ve Teori” alt boyutları için 3-15 puan, “İşbirliği” alt boyutu için 5-25 puan ve “Komitelerde Çalışma” alt boyutu için 2-10 puan arasındadır.Ölçekten alınan toplam ve alt boyutlarının puanının yüksek olması profesyonel tutumların iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.Bu araştırmada ÖHYPTÖ’ninCronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.91 bulunmuştur.

Bu araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında analiz edilerek sayı ve yüzde dağılımları ile ortalama ve standart sapma değerleri belirlenmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi sonucuna göre normal dağılıma uymayan ikili grupların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi, üç ve üzeri grupların karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.Farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey HDS testi kullanılmıştır.

Ölçeklerin korelasyonunu belirlemek için ise Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyi anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın verileri, araştırmanın yapılacağı kurumun yazılı izni ve katılımcıların sözel onamı alındıktan sonra toplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.24 ± 1.65 'dir. Öğrencilerin %64.7'sinin kadın, %26'sının 2. sınıf, %34.5'inin 3. sınıf, %39.5'inin 4. sınıf olduğu, %41.8'inin Anadolu lisesi mezunu olduğu, %32.4'ünün büyükşehirde yaşadığı, %49.7'sinin annesinin ve %38.2'sinin babasının ilköğretim mezunu olduğu, %59.6'sının aile gelirinin orta düzeyde olduğu, %86.8'inin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği, %42'sinin mesleği tercih etmesinde hemşireliğinin imkanının fazla olmasının etkili olduğu, mezuniyet sonrasında %59.3'ünün hemşirelik mesleğine başlayarak meslekte kalmak istediği ve %64.7'sinin yüksek lisans/doktora yapmak istediği saptanmıştır. Öğrencilerin hemşirelik eğitimi ve mesleğine ilişkin düşünceleri incelendiğinde; %52.8'i hemşirelik bölümünde eğitim görmekten memnun olduğunu, %87.8'i eğitimde hem teorik bilginin hem de el becerisinin eşit derecede önemli bulunduğunu, %50.9'u sabır duygusunun bir hemşirede mutlaka bulunması gereken özellik olduğunu, %55.9'u hemşireliğin toplumdaki statüsünün orta derecede olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin HİÖ toplam puan ortalaması 72.61 ± 7.8 'dir. Alt boyutlar incelendiğinde puan ortalamalarının en yüksekten en düşüğe doğru sıralaması; "Mesleki ve Eğitsel Nitelikler" (40.15 ± 4.84 , min 15-max 45), "Genel Görünüm" (16.67 ± 2.23 , min 7-max 21) ve "İletişim" (15.78 ± 2.67 , min 6-max 18) şeklindedir. Ölçek alt boyutlarından alınabilecek en yüksek ve en düşük puanlar göz önüne alındığında; öğrencilerin tüm alt boyutlar için puan ortalamaları yüksek düzeydedir.

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre HİÖ toplam puan ortalamalarına bakıldığında; kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla; son sınıf öğrencilerin diğer sınıf düzeylerine göre; anne ve/veya babası ortaokul mezunu olanların okur-yazar olmayanlara kıyasla puan ortalamaları anlamlı derecede yüksek olup, hem HİÖ toplam puan ortalamaları hem de tüm alt boyut puan ortalamaları, hemşirelik mesleğini isteyerek seçen, hemşirelik eğitiminden memnun, mezun olunca hemşirelik mesleğini yapmak isteyen öğrencilerde ve geliri 1001-3000 ve ≥ 3001 olanların geliri ≤ 1000 olanlara kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$, Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin HİÖ ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılması (n=646)

Bireysel Özellikler		HİÖ Toplam Puan Ort±SS	HİÖ Alt Boyutları		
			Genel Görünüm Ort±SS	İletişim Ort±SS	Mesleki ve Eğitsel Nitelikler Ort±SS
Cinsiyet	n	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS

Kadın	418	73.60±7.27	16.88±2.30	15.89±2.66	40.82±4.30
Erkek	228	70.80±8.42	16.28±2.04	15.58±2.67	38.92±5.49
z		-4.356	-3.393	-1.604	-4.509
p		0.000	0.001	0.109	0.000
Sınıf Düzeyi					
2. sınıf	168	287.80±7.84	308.23±2.35	309.41±2.76	282.39±4.84
3. sınıf	223	329.38±8.59	325.65±2.31	332.22±2.82	331.61±5.46
4. sınıf	255	341.88±6.92	331.69±2.06	331.69±2.46	343.49±4.14
KW		8.873	1.677	1.569	11.620
p		0.012	0.432	0.459	0.003
Annenin Eğitim Düzeyi					
Okur-yazar değil	71	265.21±8.56	309.89±2.24	277.87±2.86	266.16±5.34
Okur-yazar	49	277.67±8.97	317.03±2.43	289.96±3.19	260.67±5.26
İlkokul	321	318.76±7.88	312.95±2.21	325.03±2.61	324.90±5.05
Ortaokul	98	374.82±7.19	355.13±2.27	359.04±2.29	364.86±4.49
Lise	84	355.26±6.36	334.24±2.21	343.56±2.56	346.21±3.47
Üniversite ve üstü	23	332.52±6.60	352.57±1.80	289.72±3.01	355.70±3.61
KW		20.052	5.211	11.917	19.217
p		0.001	0.391	0.036	0.002
Babanın Eğitim Düzeyi					
Okur-yazar değil	10	153.85±8.75	148.70±195	151.70±2.54	241.35±5.83
Okur-yazar	19	242.18±11.23	283.63±2.93	251.61±3.16	247.53±7.13
İlkokul	247	315.73±8.01	325.01±2.26	321.39±2.67	311.32±4.96
Ortaokul	126	352.85±7.86	355.22±2.03	329.90±2.70	347.85±4.81
Lise	170	326.94±7.28	315.84±2.25	336.90±2.53	325.21±4.73
Üniversite ve üstü	74	335.36±6.17	315.90±2.02	330.53±2.66	349.39±3.47
KW		15.826	13.964	13.342	9.827
p		0.007	0.016	0.020	0.080

Tablo 1'in devamı

Bireysel Özellikler		HIÖ Alt Boyutları			
Ailenin Gelir Düzeyi	n	HIÖ Toplam Puan	Genel Görünüm	İletişim	Mesleki ve Eğitimsel Nitelikler
≤1000	165	275.58±8.97	289.50±2.25	288.85±2.91	284.73±5.81
1001-3000	385	343.38±7.32	338.63±2.16	337.68±5.53	338.32±4.48

≥3001 TL	96	326.11±6.84	321.67±2.37	326.17±2.65	330.71±4.02
KW		15.318	8.172	8.495	9.794
p		0.000	0.017	0.014	0.007
Mesleği Seçme Durumu					
İsteyerek	561	73.06±7.48	16.76±2.21	15.95±2.56	40.35±4.66
İstemeyerek	85	69.61±9.12	16.07±2.22	14.7±3.12	38.83±5.72
z		-3.659	-2.551	-3.513	-2.760
p		0.000	0.011	0.000	0.006
Mezun Olunca Hemşirelik Mesleğini Yapma İsteği					
Evet	383	73.7±7.12	16.94±2.13	16.1±2.46	40.65±4.50
Hayır	263	71.01±8.46	16.27±2.30	15.32±2.89	39.42±5.22
z		-4.322	-3.688	-3.059	-3.417
p		0.000	0.000	0.002	0.001
Hemşirelik Eğitimine İlişkin Memnuniyet					
Evet	341	72.61±7.80	16.67±2.23	15.78±2.67	40.15±4.84
Hayır	305	71.08±8.58	16.41±2.30	15.39±2.85	39.28±5.33
z		-4.954	-2.680	-3.411	-5.045
p		0.000	0.007	0.001	0.000

Öğrencilerin ÖHYPTÖ toplam puan ortalaması 110.92±16.22'dir. Alt boyutlar incelendiğinde ise puan ortalamalarının en yüksekte en düşüğe doğru sıralaması; "Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda Bulunma" (23.06±5.81, min 6-max 30), "İşbirliği" (17.68±4.97, min 5-max 25), "Otonomi" (13.62±2.10, min 3-max 15), "Yeterlilik, Sürekli Eğitim" (13.23±2.37, min 3-max 15), "Toplumsal Hizmet" (12.61±2.49, min 3-max 15), "Etik Kodlar ve Teori" (12.39±2.49, min 3-max 15), "Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim" (10.27±1.42, min 3-max 15) ve "Komitelerde Çalışma" (8.03±1.85, min 2-max 10) şeklindedir. Ölçek alt boyutlarından alınabilecek en yüksek ve en düşük puanlar göz önüne alındığında; öğrencilerin, "İşbirliği" ve "Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim" alt boyut puan ortalamaları orta seviyede iken diğer tüm alt boyut puan ortalamaları yüksek seviyededir.

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre ÖHYPTÖ toplam puan ortalamalarına bakıldığında; yüksek lisans/doktora yapma isteğinde olan öğrencilerde istemeyenlere ve kız öğrencilerde erkek öğrencilere kıyasla ÖHYPTÖ toplam puan ortalamaları ile tüm alt puan ortalamaları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (p<0.05, Tablo 2). İlaveten son sınıf öğrencilerinin "Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda Bulunma" alt boyutu hariç tüm alt boyut puanlarının diğer sınıf düzeylerine kıyasla; hemşirelik eğitiminden memnun

olan öğrencilerde “Komitelerde Çalışma”, “Toplumsal Hizmet” ve “Etik Kodlar ve Teori” alt boyutları hariç diğer tüm alt boyutlardaki puan ortalamalarının hemşirelik eğitiminden memnun olmayanlara kıyasla; mezun olunca hemşirelik mesleğini yapmak isteyen öğrencilerde ise “Otonomi”, “Yeterlilik, Sürekli Eğitim” ve “Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim” alt boyut puan ortalamalarının mezun olunca hemşirelik mesleğini yapmak istemeyenlere kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin ÖHYPTÖ ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Bireysel Özelliklerine Göre Karşılaştırılması (n=646)

Bireysel Özellikler		ÖHYPTÖ Alt Boyutları								
		ÖHYPTÖ Toplam Puan	Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda Bulunma	Otonomi	İşbirliği	Yeterlilik, Sürekli Eğitim	Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim	Komitelerde Çalışma	Toplumsal Hizmet	Etik Kodlar ve Teori
n	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Cinsiyet										
Kadın	418	113.93±14.80	23.85±5.42	13.88±1.80	18.30±4.69	13.55±2.28	10.41±1.31	8.19±1.86	13.04±2.30	12.69±2.30
Erkek	228	105.40±17.26	21.61±6.23	13.15±2.50	16.53±5.28	12.65±2.43	10.01±1.59	7.75 ±1.81	11.84±2.64	11.83±2.71
z		-6.360	-4.414	-3.208	-4.245	-5.313	-3.604	-3.185	-5.887	-3.902
p		0.000	0.000	0.001	0.000	0.000	0.000	0.001	0.000	0.000
Sınıf Düzeyi										
2. sınıf	168	279.67±15.42	305±5.82	294.13±2.32	289.74±4.83	284.09±2.59	304.33±1.56	296.04±1.82	293.44±2.40	290.01±2.45
3. sınıf	223	317.99±16.39	316.94±5.97	317.93±2.08	331.56±5.20	330.76±2.46	309.09±1.42	325.48±1.80	325.30±2.47	332.15±2.51
4. sınıf	255	357.19±16.21	341.43±5.64	347.72±1.95	356.19±4.76	343.12±2.09	348.73±1.31	339.86±1.90	341.73±2.55	338±2.48
KW		17.779	4.308	10.172	14.324	12.592	8.456	5.996	7.216	7.729
p		0.000	0.116	0.006	0.001	0.002	0.015	0.050	0.027	0.021
Mezun Olunan Lise										
Anadolu Lisesi	270	322.31±16.28	330.86±5.91	313.34±2.13	319.58±5.13	312.02±2.48	312.40±1.52	335.06±1.70	330.80±2.32	330.37±2.69
Düz Lise	189	299.99±16.66	298.80±5.67	296.12±2.30	319.62±5.04	298.13±2.40	321.10±1.37	308.30±1.77	296.69±2.56	298.55±2.32

Tablo 2'nin devamı

Diğer	57	331.11±14.36	333.79±5.79	357.22±1.91	322.47±5.19	339.12±2.00	312.90±1.28	311.81±2.03	330.22±2.37	33.84±2.23
KW		7.249	4.906	17.243	0.964	18.635	5.235	2.722	6.372	5.264
p		0.064	0.179	0.001	0.810	0.000	0.155	0.437	0.095	0.153
Mezun Olunca Hemşirelik Mesleğini Yapma İsteği										
Evet	383	112±15.83	23.25±5.68	13.72±2.09	17.96±4.86	13.39±2.38	10.37±1.39	8.10±1.86	12.70±2.50	12.48±2.42
Hayır	263	109.35±16.69	22.78±6.00	13.47±2.12	17.26±5.12	13.00±2.34	10.13±1.46	7.93±1.84	12.49±2.47	12.25±2.58
z		-2.105	-0.834	-2.052	-1.743	-2.693	-2.255	-1.227	-1.247	-1.032
p		0.035	0.405	0.040	0.081	0.007	0.024	0.220	0.212	0.302
Mezun Olunca Yüksek Lisans/Doktora Yapma İsteği										
Evet	418	25.71±4.17	13.91±1.76	18.72±4.89	13.56±2.28	10.47±1.27	8.39±1.74	13.7±2.22	12.9±2.24	116.86±13.68
Hayır	228	18.2±5.25	13.08±2.54	15.76±4.56	12.63±2.43	9.9 ± 1.61	7.39±1.88	11.59±2.64	11.43±2.65	100.02±14.82
z		-15.550	-4.060	-7.682	-5.390	-5.653	-6.608	-7.890	-7.297	-12.865
p		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Hemşirelik Eğitimine İlişkin Memnuniyet										
Evet	341	349.14±16.22	347.46±5.81	342.89±2.10	341.35±4.97	344.43±2.37	341.79±1.42	330.70±1.85	336.07±2.49	332.21±2.49
Hayır	305	294.84±17.27	296.71±6.24	301.82±2.15	303.54±5.04	300.10±2.56	303.06±1.52	315.45±1.89	309.44±2.66	313.76±2.68
z		-3.693	-3.462	-3.028	-2.579	-3.278	-2.748	-1.070	-1.863	-1.279
p		0.000	0.001	0.002	0.010	0.001	0.006	0.285	0.062	0.201

ÖHYPTÖ ile HİÖ arasındaki uyum incelendiğinde ise ölçeklerin “Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda Bulunma” alt boyutu ile “Genel Görünüm” arasında uyum olmadığı ancak diğer tüm alt boyutlar ve toplam puanlara karşısından iki ölçek arasında anlamlı fakat pozitif yönde zayıf bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($p \leq 0.05$, $r < 0.50$, Tablo 3).

Tablo 3.ÖHYPTÖ ve HİÖ'nin Birbirleriyle Uyumu

ÖHYPTÖ	HİÖ							
	Genel Görünüm		İletişim		Mesleki ve Eğitimsel Nitelikler		Toplam	
	r	p	r	p	r	p	r	p
Bilimsel Bilgi Yükünün Artırılmasına Katkıda bulunma	0.021	0.590	0.090	0.022	0.197	0.000	0.154	0.000
Otonomi	0.167	0.000	0.206	0.000	0.305	0.000	0.304	0.000
İşbirliği	0.146	0.000	0.105	0.008	0.126	0.001	0.173	0.000
Yeterlilik, Sürekli Eğitim	0.182	0.000	0.124	0.002	0.224	0.000	0.242	0.000
Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim	0.155	0.000	0.117	0.003	0.148	0.000	0.169	0.000
Komitelerde Çalışma	0.110	0.005	0.131	0.001	0.217	0.000	0.219	.000
Toplumsal Hizmet	0.147	0.000	0.155	0.000	0.254	0.000	0.262	.000
Etik Kodlar ve Teori	0.101	0.010	0.152	0.000	0.215	0.000	0.222	0.000
Toplam	0.168	0.000	0.176	0.000	0.278	0.000	0.289	0.000

TARTIŞMA

Hemşireliğin algılanan imajı; hemşire rollerini, doktor-hemşire ilişkilerini, hemşire ile toplumun etkileşimini, mesleğe ilişkin alınan politik kararları etkilemekte ayrıca hemşirelik mesleğine başlama, mesleği sürdürme ve geliştirmede önemli rol oynamaktadır (Emeghebo, 2012). Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin mesleki imaj algılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmamızdan elde edilen bu bulgu Özdelikkara ve ark. (2015)'in sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Literatür incelendiğinde toplumun, sağlık çalışanlarının ve hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik imajına ilişkin algılarında farklılıklar olduğu, ilaveten öğrencilere ilişkin sonuçlarında farklılıklar gösterdiği dikkati çekmektedir (Yılmaz vd., 2019; Şimşek-Kaynar vd., 2019; Kızılcık-Özkan vd., 2017; Özdelikkara vd., 2015; Sis-Çelik vd., 2013) Ancak son yıllarda yapılan çalışmalar hemşirelik imajının daha iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Özdelikkara vd., 2017; Çıtılık vd., 2014). Araştırmamızdan çıkan sonuç bu öngörüye doğrulamaktadır. Bu durum 2014 yılı itibarıyla sağlık meslek liselerinin kapatılarak hemşirelik eğitiminin lisans düzeyinde yürütülmesinin ve lisansüstü eğitimin yaygınlaşmasının bir sonucu olarak eğitimdeki kalitenin artmasıyla ilişkili olabilir.

HİÖ alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde ise araştırmamızda, “Mesleki ve Eğitsel Nitelikler” alt boyutu en yüksek puan ortalamasına sahip iken, “İletişim” alt boyutu en düşük puan ortalamasına sahip alt boyuttur. Bununla birlikte öğrencilerin tüm alt boyut puan ortalamaları yüksektir. Bulgularımız literatür ile benzerlik göstermektedir (Özdelikkara vd., 2015). Ayrıca araştırma bulgularımız; cinsiyet, sınıf düzeyi, gelir durumu, hemşireliği kendi isteğiyle tercih etme ve meslekte kalma niyeti ile hemşirelik eğitiminden memnuniyetin, algılanan hemşirelik imajı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, Elibol’un (2014) sağlık meslek lisesi öğrencilerinde yaptığı çalışma ile benzerlik göstermektedir. Bulgular doğrultusunda; kız öğrencilerde mesleki imaj algısının yüksek olması hemşirelik mesleğinin yıllarca kadınlar tarafından yapılmış bir iş olması ile sınıf düzeyi arttıkça mesleki imaj algısının yüksek olması ise öğrencilerin hemşirelik mesleği hakkında bilgi ve uygulamalarının da artmasına bağlı olarak mesleği tanımaları ve manevi doyum almaları sebebiyle açıklanabilir. Literatürden farklı olarak araştırmamızda gelir düzeyi yüksek ailelerde yaşayan öğrencilerin hemşirelik imajı algıları olumlu ve puan ortalamaları yüksektir. Bu sonuç hemşirelik mesleğinin aileler tarafından da yüksek kazançlı ve statüsü yüksek bir meslek olarak algılanmasının bir yansıması olabilir.

Bir mesleğin toplumda saygın hale gelerek prestij sahibi olması ve çalışanlarının iş doyumuna ulaşmasında mesleki profesyonellik önemli bir rol oynamaktadır (Özdelikkara vd., 2015). Bu araştırmada, geleceğin hemşire adayı öğrenci hemşirelerin, yüksek profesyonellik tutumu gösterdikleri söylenebilir. Bu sonuç, literatür ile benzerlik göstermektedir (Çelik-Durmuş ve Erdem, 2019; Ak vd., 2018). Bu sonuç, son yıllarda hemşirelik eğitime verilen önemin artması ve öğrencilerde farkındalığın oluşmasının bir göstergesi olabilir.

Araştırmamızda ÖHYPTÖ alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; öğrencilerin “Bilimsel Bilginin Artmasına Katkı” boyutunda en yüksek puan ortalamasına ve “Komitelerde Çalışma” alt boyutunda ise en düşük puan ortalamasına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuç, Çelik-Durmuş ve Erdem, (2019)’un bulguları ile benzerlik göstermektedir. Meslekte profesyonelleşme, mesleğin araştırma, bilgi ve kültürünün temelleri, lisans eğitimi sırasında atılmaktadır. Hemşirelik mesleğindeki bilimsel gelişmeler de hemşirelik eğitiminin araştırma ile temellendirilmesini desteklemektedir. Nitekim araştırmamızda öğrencilerin %64.7’sinin yüksek lisans/doktora yapmak istediği ve yüksek lisans/doktora yapma isteğinde olan öğrencilerde ÖHYPTÖ toplam puan ortalamasının anlamlı düzeyde yüksek olduğu göz önüne alındığında, öğrencilerin “Bilimsel Bilginin Artmasına Katkı” alt boyutundan en yüksek puan ortalamasına sahip olmaları beklendi ve sevindirici bir sonuçtur. Bu doğrultuda, öğrencilerin aldıkları lisans eğitime ek olarak lisansüstü eğitimlerini yapmak istedikleri ve mesleki alanda araştırmacı ve proje yapabilme konusunda ileri çalışmalar yapmayı planladıkları, dolayısıyla profesyonelleşme konusunda farkındalık kazandıkları söylenebilir. Karadağ ve Özdemir (2015)’in yaptığı çalışmaya göre hemşirelik öğrencilerinin yüksek araştırma farkındalığına ve olumlu tutuma sahip olması, öğrencilerin kültürel olarak teknoloji çağında yetişmesi ve araştırmanın önemini kavraması ile yorumlanmıştır. Bununla birlikte bu araştırmada öğrenciler, “Komitelerde Çalışma” alt boyutunda sıralama açısından en düşük puan ortalamasına sahip olsa da puan aralıkları düşünüldüğünde yüksek bir ortalamaya sahiptir (8.03±1.85, min 2-max 10). Ancak “İşbirliği” ve “Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim” alt boyut puan ortalamalarının orta seviyede olduğu dikkati çekmektedir. Hemşirelikte işbirliği, ortak bir hedefe ulaşmak için birlikte çalışan ve farklı uzmanlık

alanında olan sağlık ekibinin yer aldığı sağlık profesyonelleri arasındaki ilişki ve etkileşimleri içeren bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Durmuş vd., 2018). Mesleki örgütlenme ise hemşireler arasında birliktelik hissi sağlamasının yanı sıra hemşirelik uygulamaları için rehber olması ve kaynak sağlaması açısından önemlidir. Durmuş ve ark. (2018) çalışmalarında hemşireler arası işbirliğinin orta düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin mesleki örgütlere katılım oranının düşük olduğu bildirilmiştir (Ak vd., 2018; Karadağ vd., 2016). Araştırmamızda öğrencilerin “İşbirliği” ve “Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim” puan ortalamalarının orta düzeyde olması öğrencilerin henüz mesleki hayata başlamamaları nedeni ile ekip işbirliği ve mesleki örgütlenmenin önemini benimseyememeleri ile açıklanabilir. İlâveten bu sonuç öğrencilerin klinik uygulamalarda ekip işbirliği ile çalışma örneklerini görememe yada ekip işbirliği ile çalışma ortamının yaratılamaması nedeniyle olabilir. Ek olarak araştırmamızdasosyo-demografik özellikler incelendiğinde; kız öğrencilerde, hemşirelik eğitiminden memnun olan öğrencilerde, son sınıf öğrencilerde ve mezun olunca hemşirelik mesleğini yapmak isteyen öğrencilerde literatür ile benzer şekilde profesyonel tutum düzeyleri yüksek bulunmuştur. Ak ve ark. (2018) çalışmalarında kız öğrencilerde, Dikmen (2016) çalışmasında hemşirelik mesleğinden memnun olan öğrencilerde, Karadağ ve ark. (2016), Çevik ve Khorshid (2012) son sınıf öğrencilerinde 3. sınıf öğrencilere kıyasla profesyonel tutum düzeylerinin yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Cinsiyetler arasındaki fark ele alındığında; toplumun bakış açısında hemşireliğin kadın cinsiyete yakıştırılmış bir meslek olması, bakım verici rolünü kadınların daha çok yerine getirmesi, bu toplumsal imajın bir yansıması olarak ve “erkek hemşire” unvanının topluma yakın zamanda kazandırılmış olması nedeniyle kadınların profesyonellik puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca mesleği severek seçmenin mesleki memnuniyetiktilediği ve öğrencilerin bunu profesyonelliklerine yansıttıkları söylenebilir. İlâveten sınıf düzeyi arttıkça mesleki profesyonelliğin artması, mesleki imaj algısının artması ve alt sınıflara kıyasla daha fazla klinik deneyime sahip olma ile ilişkili olabilir.

Hemşirelikte profesyonel bakış açısının değişimi ve gelişimi, öğrencilerin hemşirelik imajı algısını etkilediği gibi aynı zamanda toplumda algılanan hemşirelik imajı da profesyonelliği etkilemektedir (Durmuş ve Erdem, 2019; Eşer vd., 2017). Dahası sağlık çalışanlarında imaja ilişkin pozitif farkındalığın hemşirelikte profesyonelliği artıracakları öngörülmektedir (Seo, 2009). Çalışmamızda, “Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği” ile “Hemşirelik İmajı Ölçeği” arasında pozitif yönde zayıf ancak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, imaj ve profesyonellik kavramlarının birbirini pozitif yönde etkilediğini doğrulamaktadır. Kim ve Kim (2016) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada, algılanan hemşirelik imajı ile profesyonellik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu, imaj ve profesyonellik arasındaki ilişkide cinsiyetin önemli bir faktör olduğunu bildirmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada; hemşirelik öğrencilerinin, hemşirelik imajı algılarının ve profesyonel tutumlarının yüksek olduğu ve hemşirelik imajının profesyonel tutum üzerinde anlamlı ve pozitif yönde fakat zayıf bir etkisinin olduğu sonucuna erişilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Öğrencilerin mesleki etkinlikler ve bilimsel kongrelerde görev almasının sağlanması,
- Hemşirelik eğitimi sürecinde profesyonellik ve kariyer planlamaya ilişkin sosyal ve bilimsel etkinlikler düzenlenerek öğrencilerin bu konuda bilgi düzeylerinin artırılması,
- Mesleki örgütlenme bilincinin artırılması için öğrencilerin mesleki örgütlere üyeliğe teşvik edilmesi,
- Ekip işbirliği ve iletişimin geliştirilmesi için klinik uygulamalarda öğrencilerin sağlık ekibinin tüm üyeleri ile etkileşimde bulunmasının sağlanması ile ekip içerisinde görev ve sorumluluklar verilmesi,
- Erkek öğrencilerin profesyonel davranışlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIĞI

Araştırma, bir Sağlık Yüksekokulu'nda 2016-2017 öğretim yılında öğrenim gören hemşirelik bölümü (2. 3. ve 4. sınıf) öğrencilerinde yapıldığı için sadece bu öğrencilere genellenebilir.

KAYNAKLAR

Ak, B., Cerit, B., Dikmen, Y., Erol, F. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumları ve etkileyen faktörler. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(4), 232-242.

Cerit, B.,& Temelli, G. (2018). Hemşirelik öğrencilerinde profesyonel davranışların cinsiyet ve sınıf düzeyine göre incelenmesi. *Journal of HealthandNursing Management*, 5(3), 164-171.

Cheng, C.Y.,Liou, S.R., &Hsu, T.H. (2013). Preparingnursingstudentsto be competentforfuture Professional practice: Applyingtheteam-basedlearningteachingstrategy. *Journal of Professional Nursing*, 30(4), 347-356.doi:10.1016/j.profnurs.2013.11.005

Çelik, B., Karadağ, A., & Hisar, F. (2012). Instrument of professionalattitudeforstudentnurses (IPASN): A confirmatoryfactoranalyticstudy. *NurseEducationToday*, 32(5), 497-500.doi: 10.1016/j.nedt.2011.06.008

Çelik Durmuş, S.,& Erdem, Y. (2019). Bir kamu üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin profesyonellik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(2), 126-133.

Çelik, S.,& Hisar, F. (2012). Theinfluence of theprofessionalismbehaviours of nursesworking in healthinstitutions on jobsatisfaction. *International Journal of NursingPractice*, 18(2), 180-187. doi:10.1111/j.1440-172X.2012.02019.x

Çevik, K.,&Khorshid, L. (2012).Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel davranışları uygulayabilme durumlarının belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*,28(2), 23-30.

Çınar, Ş.,&Demir, Y. (2009). Toplumdaki hemşirelik imajı: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Atatürk Üniversitesi. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(2), 24-33.

Çıtlık Sarıtaş, S., Derin, N., Sarıtaş, S. (2014).Hemşirelik Öğrencilerinde Mesleki İmaj Algısının Meslekte Kalma Niyeti Üzerine Etkisi. *İnönü Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 29-32.

Dehghani, A.,Salsali, M., Cheraghi, M.A. (2015).Professionalism in Iraniannursing: Conceptanalysis. International Journal of Nursing Knowledge,27(2), 111-118.doi: 10.1111/2047-3095.12082

Deppoliti, D. (2008). Exploration how newregisterednursesconstructprofessionalidentity in hospitalsettings. TheJournal of ContinuingEducation in Nursing, 39(6), 255-62.doi: 10.3928/00220124-20080601-03

Dikmen, Y. (2016).Hemşirelerde profesyonel değerler ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi,25(5), 197-205.

Dost, A.,&Bahçecik, A.N. (2015). Hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği geliştirilmesi. Gaziosmanpaşa Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Journalof AcademicResearch in Nursing, 1(2), 51-59.

Durmuş, S.Ç., Ekici, D., Yıldırım, A. (2018). Thelevel of collaborationamongstnurses in Turkey. International NursingReview, 65(3), 450-458. doi:10.1111/inr.12440

Elibol, E. (2014). Anadolu Sağlık Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleğe Yönelme, Mesleki İmaj ve Beklenti ile Gelecek Planlarına İlişkin Görüşleri. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelikte Yönetim Anabilimdalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Emeghebo, L. (2012). Theimage of nursing as perceivedbynurses. NurseEducationToday, 32, 53. doi:10.1016/j.nedt.2011.10.015

Eşer, İ.,Khorshid, L., Denat, Y. (2008). Effects of firstclinicalexperience on perceptionthenursingprofession. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 24(1), 15-26.

Eşer, İ., Orkun, N., & Çetin, P. (2017).Hemşirelik imajı ve 1950’li yıllarda bir seri ilan. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi,10(4), 275-278

Hisar, F., Karadağ, A., Kan, A. (2010). Development of an instrumentto measure Professional attitudes in nursingstudents in Turkey. NurseEducationToday, 30(8),726-730.

Hoeve, Y.T.,Jansen, G., &Roodbol, P. (2014). Thenursingprofession: publicimage, self-conceptandprofessionalidentity. A discussionpaper. Journal of Advanced Nursing, 70(2),295-309.doi: 10.1111/jan.12177

Karadağ, A., Hisar, F., Çelik, B., Baykara, Z.G. (2016). Determiningprofessionalism in Turkishstudentsnurses. Journal of Human Sciences, 13 (1), 674-82.

Karadaş, C., Özdemir, L. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik farkındalık ve tutumlarının değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 2(3), 30-39.

Kızıgüt, S.,Ergöl, Ş. (2011). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği algılayışı hemşirelik rollerine ve hemşireliğin geleceğine bakışı. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 14(2), 10-15.

Kızılcık-Özkan, Z., Ünver, S., Avcıbaşı, İ.M., Semerci, R., Yıldız-Fındık, Ü. (2017). Bir grup hemşirelik öğrencisinin mesleğe yönelik imaj algısı. *Turkish Journal of Research & Development in Nursing*, 19(1), 38-47.

Kim, I.K., & Kim, J.H. (2016). The Relationship between nurse image and nursing professionalism according to nursing students' gender. *Advanced Science and Technology Letters*; 132 (Healthcare and Nursing), 30-36. doi: 10.14257/astl.2016.132.06

Korkmaz, F., Görgülü, S. (2010). Hemşirelerin meslek ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 17(1), 1-17.

Lai, H.L., Lin, Y.P., Chang, H.K., Chen, C.J., Peng, T.C., & Chang, F.M. (2008). Is nursing profession my first choice? A followup survey in pre-registration student nurses. *Nurse Educ Today*, 28(6), 768-76. doi: 10.1016/j.nedt.2008.01.001

Öner-Altıok, H., Üstün, B. (2014). Profesyonellik: Kavram analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7(2), 151-155.

Özdelikara, A., Mumcu-Boğa, N., Çayan, N. (2015). Hemşirelik öğrencilerine ve sağlık alan dışındaki öğrencilere göre hemşirelik imajı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 1-5.

Özsoy, S.A. (2000). Toplumda hemşirelik imajının belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16(2), 1-19.

Sand-Jecklin, K.E., & Schaffer, A.J. (2006). Nursing students' perceptions of their chosen profession. *Nursing Education Perspectives*, 27(3), 130-135.

Seo, E.H. (2009). Nurses' image perceived by nursing and health allied college students in Korea. *Journal of Korean Academy of Nursing Administration*, 15(4), 610-616.

Sis-Çelik, A., Pasinlioğlu, T., Kocabeyoğlu, T., Çetin, S. (2013). Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 147-153.

Şimşek-Kaynar, A., & Alpar, Ş.E. (2019). Toplumun hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısı: Sistematik derleme. *Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi*, 2(1), 32-46.

Yılmaz, M., Gölbaşı, Z., Türk, K.E., & Haçer A.T. (2019). Hemşire, hekim ve hastaların hemşirelik imajına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 38-44.